

До разової спеціалізованої вченої ради

ДФ 2024-08

Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого

(61024, м. Харків, вул. Григорія Сковороди 77)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидатки юридичних наук, доцентки Шульги Тетяни

Михайлівни на дисертацію Савінової Альбіни Володимирівни за темою

«Правове регулювання податкових пільг», що подана на здобуття

наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

галузі знань 08 «Право»

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження Савінової А. В., присвячене правому регулюванню податкових пільг, сьогодні є особливо актуальним. Постійне підшукування владним сегментом способів для залучення на національний ринок вітчизняних та іноземних інвесторів, підвищення бізнес-спроможностей суб'єктів господарювання, урахування соціальних потреб населення, з однієї сторони, та необхідність виконання державних і місцевих функцій, з іншої сторони, обумовлює підвищений інтерес до наукового обрамлення проблематики, яка стосується пільгового регулювання. Більше того, сучасні виклики, з якими зіштовхнулася Україна, зокрема, і повномасштабне вторгнення в нашу державу, що закономірно призвело до тимчасового зниження підприємницької активності у деяких регіонах, масового виїзду громадян за кордон, з одночасним помітним зростанням оборонних запитів, обумовлює своєчасність наукової праці, в якій розглядаються адаптивні до умов суспільного життя проблеми і пропонуються дієві рішення.

Робота, що рецензується, висвітлює загальні теоретичні аспекти, пов'язані з податковими пільгами, зокрема, йдеться про виокремлення

сукупності їх особливостей, завдяки яким останні вдається відмежувати від схожих явищ, формування системи принципів установлення податкових пільг, яка розроблена з відображенням прояву конкретних засад в надзвичайних обставинах, розкриття процедурних аспектів упорядкування сфери оподаткування з реалізацією пільгових можливостей для платників.

Таким чином, дисертація Савінової А. В. є своєчасним дослідженням, результати якого, подані у формі наукових положень, висновків і пропозицій, позитивно впливають на правове регулювання податкової царини, збагачують науку податкового права новими ідеями.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і пропозицій, що містяться в дисертації, оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Аналіз роботи здобувачки засвідчує, що сформовані наукові положення, висновки і пропозиції зроблені на підставі вивчення достатньої кількості наукової, нормативної, правозастосовної джерельної бази. Проглядається непоодинокі використання рішень судових органів із пристосуванням деяких загальних позицій до тематики дослідження. Методологічна обґрунтованість забезпечується застосуванням дисертанткою філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових методів, унаслідок вдалого поєднання яких створюється повне, всебічне розуміння про природу податкових пільг.

Наводячи критичні міркування відносно певних наукових, нормативних, судових положень, авторка достатньо виважено аргументує своє бачення щодо позицій, які потребують уточнення або ж оновлення. Кожна пропозиція, озвучена в роботі й спрямована на внесення змін до законодавства, пояснена і обґрунтована. Вбачається системний підхід здобувачки до наукових формулювань, які з плином часу можуть утілитись у практичну площину. Проголошена мета роботи досягнута, а поставлені в ній завдання виконані, що вбачається з висновків, отриманих через всебічне окреслення питань, які становлять зміст дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Проведене здобувачкою дослідження підтверджує досягнення вдалого результату у виді формування нових наукових висновків, які можуть стати поштовхом для подальшого вивчення феномену податкових пільг, загального розвитку науки податкового права, законодавства і юридичної практики про названий вид податкових стимулів.

Новаторським є підхід авторки до визначення правової природи податкових пільг у контексті забезпечення логічної послідовності: виділення загальних ознак правових пільг, згодом – особливостей податкових пільг, і, насамкінець, здійснення співвідношення між останніми й державною підтримкою, державною допомогою, податковими стимулами і податковими преференціями. Таке структурування теоретичного питання, що закладає базове розуміння про податкові пільги, дозволило окреслити чітке бачення про їх специфіку, так званий унікальний статус, який потребує особливо обережного правового регулювання, яке враховуватиме баланс інтересів владного і підконтрольного суб'єкта.

Дисертантка обґрунтовує власну позицію щодо означення поняття «принципи встановлення податкових пільг», збагачуючи тим самим термінологічний апарат податково-правового спрямування. Крім цього, вдалою є сформована авторкою система принципів установлення податкових пільг, яка включає в себе не тільки установчі принципи податкового права, а й загальні принципи права, які розкриваються в межах нормотворення щодо пільгового податкового регулювання.

Заслуговує на окрему увагу розгляд здобувачкою принципу стабільності як одного з принципів установлення податкових пільг у контексті його дослідження у виді процедурного складника принципу юридичної визначеності, яка є елементом верховенства права. Цим відображається системність підходу до усвідомлення сутності принципів, що є основою для впорядкування різних сфер суспільного життя, у тому числі й оподаткування. Цікавим є акцент дисертантки на науково-практичній проблемі, яка полягає в

застосуванні принципу стабільності в умовах дії правового режиму воєнного стану. Своєчасним є аналіз судової практики, яка формувалась протягом дії воєнного стану, щодо вказаного принципу, адже завдяки віддзеркаленню проблем нормативних із прив'язкою до проблем правозастосовних можна створити загальну картину щодо забезпечення дії засади, яка є надто важливою в аспекті підтвердження сталості регулювання, навіть у часи, які потребують складних рішень. Слід відмітити доречність думки про те, що згадувати про тимчасову відміну принципу стабільності протягом певних правових режимів уже при їх уведенні неправильно, оскільки ті, хто норми застосовує, має бути певним у їх незмінюваності, щоб послідовно планувати власну діяльність.

У роботі доволі повно описані процедури встановлення податкових пільг на загальнодержавному і на місцевому рівнях. Вивчення аспектів процедурного регулювання з наукової точки зору нашою наукою на необхідність переогляду деяких законодавчих положень, які нині спірно закріплені в текстах нормативно-правових актів, але мають прямий вплив на прийняття, зміну або скасування податкових пільг.

Повнота викладення одержаних результатів. У дисертації вдало визначено об'єкт і предмет дослідження. Формулювання мети є вдалим, відображає сутність усієї роботи. Завдання вказані чітко й виконані в повному обсязі, що підтверджується змістом тексту і сформованими висновками до кожного розділу роботи. Структура роботи є послідовною, логічно побудованою, характеризується єдністю всіх складових, які поєднанні в загальний результат дослідження. Дисертанткою проведена значна аналітична робота, яка полягає у аналізі наукової літератури, нормативної бази, актуальних судових рішень. Сказане обумовлює визнання того, що рецензована праця відповідає вимогам, які передбачені до подібного виду робіт, авторкою забезпечене правильне цитування застосовуваних для повноти дослідження джерел.

Дискусійні положення дисертації. Дослідження Савінової А. В. виконане на належному науковому рівні, однак, як і будь-яка наукова робота, праця авторки містить дискусійні аспекти, які потребують додаткового уточнення.

1. Розкриваючи принцип розумності як принцип установлення податкових пільг здобувачка вказує: *«Розумність у межах досліджуваного її прояву пояснюється загальною необхідністю дотримуватись у процесі творення права базової настанови – діяти відповідно до здорового глузду, тобто регулювати відносини так, щоб не допустити існування явно абсурдних норм [30, с. 197–198], таких, що є недоречними, необґрунтованими, нерозсудливими».* Так як пояснення цього принципу відбувається через використання доволі абстрактних категорій, цікавим є бачення Савінової А. В. щодо реального прояву цього принципу в контексті оподаткування, можливо авторка має пропозиції про критерії розумності, аби був наявний певний фундамент, який дозволяв би з нормотворчої сторони ствердити, що цей принцип у конкретному випадку є дотриманим, або ж, навпаки, порушеним.

2. Досліджуючи принцип рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, дисертантка відмічає: *«Частина 2 ст. 24 Конституції України закріплює відкритий перелік ознак, за якими не може існувати привілеїв чи обмежень в одних осіб щодо інших. Водночас пп. 4.1.2 п. 4.1 ст. 4 ПК України перелік таких ознак для податкового регулювання наділяє ознакою виключності, тобто передбачає конкретні характеристики, за якими впорядкування поведінки платників податків має бути забезпечено через однаковий нормативний підхід».* Цікаво, чи вважає дисертантка, що перелік перерахованих у пп. 4.1.2 п. 4.1 ст. 4 Податкового кодексу України характеристик, за якими впорядкування поведінки платників податків має бути забезпечено через однаковий нормативний підхід, є повним? Можливо цей перелік доцільно розширити ще певними характеристиками?

3. На сторінці 213 дисертації здобувачка зазначає: «Так як ст. 16 розгляданого нормативно-правового акту закріплює найзагальніший спектр обов'язків платників у сфері оподаткування, кожен із яких згодом деталізується в інших нормах ПК України або в нормах актів, прийнятих на його основі, вбачається логічним виокремлення законодавцем обов'язку, який має виконувати кожен платник у разі, якщо він застосовує податкову пільгу саме в загальній статті щодо обов'язків платника в цілому». Стаття 16 Податкового кодексу України містить перелік обов'язків платника податків. З інших положень цього нормативно-правового акту зрозуміло, що наведена стаття закріплює не весь спектр обов'язків, які є у платника, а найбільш загальний їх перелік, що відмічає дисертантка. З цього виникає питання: які, на думку авторки, обов'язки платника є загальними у контексті використання податкових пільг, та чи повністю ці обов'язки віддзеркалені в ст. 16 Податкового кодексу України? Чи вбачає здобувачка необхідність оновлення цієї статті положеннями, яких їй не вистачає?

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Савінової А. В. є якісним, методологічно-обґрунтованим та проаналізованим на достатньому рівні. Усі наукові положення й висновки достатньою мірою аргументовані, а пропозиції видаються практично спрямованими на позитивні зміни у сфері регулювання питань про податкові пільги. Робота пройшла необхідну апробацію, що вбачається з низки наукових публікацій, опублікованих у межах тематики дослідження. У дисертації відсутні ознаки порушення академічної доброчесності.

Викладене дає підстави прийти до висновку, що дисертація Савінової Альбіни Володимирівни на тему «Правове регулювання податкових пільг», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а Савінова Альбіна

Володимирівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**Кандидатка юридичних наук,
доцентка, доцентка кафедри
податкового права Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого**

Т. М. Шульга

